

แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา สำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา : กรณีศึกษา
สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

รินฤทัย พินิจ¹

พิมลมาศ พร้อมสุขกุล²

เอกชัย พุทธิรัณ³

นิพัทธ์ กาญจนะหุต⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพในการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 2) เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ในองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านคน ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน 2) ด้านองค์ความรู้ ได้แก่ หลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล 3) ด้านสื่อและสถานที่ ได้แก่ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อุปกรณ์ สถานที่ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า 1) ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษานั้น ผู้สอนมีความรู้และประสบการณ์ตรงตามรายวิชา และผู้เรียนมีประสบการณ์ในด้านวงโยธวาทิตมาก่อน นอกจากนี้ หลักสูตรยังมีการจัดองค์ความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียนตามผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรและรายวิชา รวมทั้งมีความพร้อมในด้านสื่อและสถานที่ โดยวัดและประเมินผลจากการปฏิบัติหรือชิ้นงาน 2) แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา พบว่า ควรมีผู้สอนที่มีความรู้และประสบการณ์ที่ตรงสายงานด้านโยธวาทิต เป็นผู้รู้เท่าทันและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ในขณะที่ผู้เรียนควรเป็นผู้ที่ผ่านประสบการณ์ด้านวงโยธวาทิต และมีเป้าหมายชัดเจนที่จะไปเป็นผู้ปฏิบัติงานด้านวงโยธวาทิต ซึ่งผู้เรียนควรได้รับองค์ความรู้และทักษะด้านวงโยธวาทิตครอบคลุมทุกด้าน โดยวัดและประเมินผลจากการปฏิบัติและผลงานของผู้เรียน รวมทั้งควรมีสื่อและสถานที่ ที่ครบถ้วนบนพื้นฐานการจัดการเรียนการสอนวงโยธวาทิต

คำสำคัญ : แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี โยธวาทิต อุดมศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

² อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.ภาควิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Guidelines for Music Teaching and Learning at Higher Education For Wind Band Studies : A case study Western Music Program At College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

Rinruthai Pinit¹

Pimonmas Promsukkul²

Ekachai Phuhirun³

Nipatdh Kanchanahuta⁴

Abstract

The qualitative research was aimed as following: 1) to study the actual music teaching and learning of Wind Band Studies, Western Music Program, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University; and 2) to present the three contributing elements of music teaching and learning of Wind Band Studies in Higher Education namely: (1) individuals: the instructors and the students, (2) knowledge: the curriculum, the teaching and learning practices, and the evaluation, and (3) medias and venue – supportive learning sources, materials, and venue. Data were collected from documents, interview, and focus-group discussion.

The findings revealed the followings 1) The wind Band Studies by western music program of College of Music at Bansomdejchaopraya Rajabhat University required the instructors to be knowledgeable and experienced in the courses they were responsible for, and the students to have experiences in joining the marching band. Further, the curriculum was designed to serve programme and course learning outcomes in terms of knowledge and skills. The courses were well- prepared regarding medias and venue. The students’ learning was assessed through performance or tasks.; and 2) the guidelines of Wind Band Studies were to complete the three contributing requirements, namely, (1) the professional and strong experienced in Wind Band management instructors, gaining the up-to-date knowledge, and the students whom practiced in the Wind Band and targeted to work in the field, (2) the curriculum provided all needed skills of Wind Band management, and effective practice and project evaluation, and (3) availability of all necessary medias and venue to meet the basic needs for Wind Band Studies.

Keywords: Guidelines of Music Teaching and Learning, Wind Band Studies, Higher Education

¹ Graduate Student, M.A. in Music Education, College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

² Advisor, Asst. Prof. Dr., College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

³ Co-Advisor, Asst. Prof. Dr., College of Music, Bansomdejchaopraya Rajabhat University

⁴ Co-Advisor, Dr., Department of Music, Faculty of Humanities, Kasetsart University

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินงานตามนโยบายเพื่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษา ว่าด้วยแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามบริบทของแต่ละสถาบัน ซึ่งมีการประเมินผลและติดตามการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนตามตัวบ่งชี้เพื่อให้มั่นใจว่าสถาบันอุดมศึกษาสามารถสร้างผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ (สำนักงานอุดมศึกษา, 2557) สำหรับการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องเกิดจากการวางแผนและการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งอาจารย์ผู้สอนเองจำเป็นต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายและธรรมชาติของการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการเรียนการสอนในระดับอื่น (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559) นอกจากนี้การพัฒนาหลักสูตรควบคู่กันไปก็มีความสำคัญเช่นกัน โดยเป็นหัวใจสำคัญสำหรับการจัดการศึกษา เป็นแนวทางหลักและองค์ประกอบในการจัดการเรียนรู้และประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องตามจุดมุ่งหมาย หลักสูตรที่ดีควรตอบสนองต่อความต้องการของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษาจึงควรได้รับการพัฒนาและปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอยู่เสมอ โดยฉันทน์ หวังพานิช (2559) ได้กล่าวถึงการศึกษาดนตรีในระดับอุดมศึกษาว่า เป็นการเรียนการสอนดนตรีระดับสูงที่มีหลักสูตรมุ่งเน้นเพื่อวิชาชีพดนตรี ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของวิชาแตกต่างไปจากสาขาวิชาด้านอื่น ๆ โดยมีเนื้อหาที่กว้างและลึกซึ่งครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยแนวทางการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

ในปัจจุบันการศึกษาดนตรีระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย มีการพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อผลิตบุคลากรทางด้านดนตรี รวมทั้งมีปริมาณของผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งมีสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนในสาขาวิชาดนตรีมากกว่า 50 สถาบัน โดยเปิดสอนดนตรีในทุกสาขา ทุกเครื่องดนตรี และทุกระดับปริญญาจนถึงระดับปริญญาเอก (สุกรี เจริญสุข, 2561) ทั้งในหลักสูตรที่เป็นครุศาสตร์ และศิลปศาสตร์ อีกทั้งยังมีความหลากหลายในกลุ่มสาขาวิชาดนตรีให้ผู้เรียนได้เลือกศึกษาตามความถนัดและความสนใจ โดยบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาทางด้านดนตรีส่วนใหญ่เมื่อเข้าสู่การทำงานในฐานะครูผู้สอน จำเป็นต้องมีการจัดเรียนการสอนวิชาดนตรี รวมไปถึงกิจกรรมดนตรีนอกหลักสูตร โดยหนึ่งในกิจกรรมดนตรีที่สามารถพบเห็นได้ในปัจจุบันตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา และมัธยมศึกษา คือกิจกรรมวงโยธวาทิต โดยกิจกรรมวงโยธวาทิตมีส่วนในการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ของเยาวชน จึงได้รับการสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้เกิดการพัฒนาทางด้านดนตรีเสมอมา และมีเยาวชนเป็นจำนวนมากที่ต้องการพัฒนาทักษะด้านวงโยธวาทิต และต่อยอดองค์ความรู้ที่สูงขึ้นจนถึงระดับอุดมศึกษา (ณัฐ ศรีณย์ ทฤษฎีคุณ, 2561)

สำหรับการศึกษาด้านโยธวาทิตในระดับอุดมศึกษานั้น ในหลายสถาบันอุดมศึกษาจะเป็นรูปแบบของกิจกรรมหรือรายวิชาที่เป็นการบรรเลงวงเครื่องลมอยู่แล้ว แต่เนื่องจากบริบทของวงโยธวาทิตที่ต่อยอดจากการศึกษาในระดับโรงเรียน จึงถูกจัดเป็นสาระวิชาที่มักถูกบรรจุอยู่ในเกือบทุกสาขาวิชาดนตรีสากลหรือดนตรีตะวันตกของแต่ละสถาบัน โดยอาจปรากฏเป็นรายวิชาวงโยธวาทิต รายวิชาปฏิบัติเครื่องลมหรือบางสถาบันอาจให้

ความสำคัญจนถึงขั้นพัฒนาหลักสูตรให้มีการจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มวิชา ที่มีเนื้อหาสาระเฉพาะเจาะจงและครอบคลุมในด้านโยธวาทิตศึกษา ดังเช่นในการศึกษาของ นิทัศน์ ขำตรี (2556) ได้มีการศึกษาสภาพการเรียนการสอน วิชาดนตรีปฏิบัติ เครื่องลมทองเหลือง ของโปรแกรมวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ใน 5 ด้าน ได้แก่ด้านหลักสูตรด้าน ผู้สอนและผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และ ด้านการวัดผลและการประเมินผล โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ที่เข้ามาศึกษาต้องการเรียนต่อยอดความรู้จากในระดับมัธยมศึกษา และมีประสบการณ์เล่นดนตรีในการเป็นนักดนตรีวงโยธวาทิต และวงดนตรีลูกทุ่ง ทั้งนี้จากการวิเคราะห์งานวิจัยส่วนใหญ่พบว่า จะทำการศึกษารูปแบบการศึกษาด้านโยธวาทิตศึกษาในรูปแบบแนวทางการพัฒนาการเรียนการสอน การศึกษา สภาพการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนารูปแบบหรือแบบฝึกสำหรับการฝึกซ้อมการเล่นดนตรีในวงโยธวาทิต แต่เป็นในระดับมัธยมศึกษาไม่ใช่ในระดับอุดมศึกษา (สวัสด์ บุญทิพย์พาเลิศ, 2557; พรสวรรค์ มณีทอง, 2559; ชุติพงศ์ กองแก้วและลิขณันต์เศก ย่านเดิม, 2560)

สำหรับสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา จัดเป็นหนึ่งในสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา อีกทั้งยังเป็นสถาบันแรก ๆ ของประเทศไทยที่จัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา โดยมีการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษามากกว่า 10 ปี มีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผลิตบุคลากรทางด้านดนตรีสู่สังคมมาแล้วเป็นจำนวนมาก และเป็นกำลังสำคัญในด้านการเรียนการสอนดนตรีของประเทศ โดยหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนอยู่ในปัจจุบัน คือ หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560 ซึ่งกำลังจะมีการปรับปรุงหลักสูตรในอีกไม่นานเพื่อให้ทันกับสถานการณ์ของประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปและส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมเมื่อสำเร็จการศึกษา สามารถนำไปประกอบอาชีพด้านการสอนวงโยธวาทิตได้ อีกทั้งด้วยความที่เป็นหลักสูตรที่มีกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษาที่ไม่พบเห็นมากในระดับอุดมศึกษา

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการที่จะศึกษาสภาพในการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ทั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงและพัฒนา รวมทั้งการหาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตตามองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน อันได้แก่ ด้านคน ด้านองค์ความรู้ และ ด้านสื่อและสถานที่ (ทิตินา แคมมณี, 2550 ; วิตต์ธาดา เกาคำ, 2556 ; ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 2558 น.212 ; เรณูมาศ มาอุ่น, 2559 ; สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอนด้านโยธวาทิตศึกษาในระดับอุดมศึกษา ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพในการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบการวิจัยกรณีศึกษา แบบศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Case Study) ที่มุ่งแสดงรายละเอียดพร้อมทั้งบริบทอย่างสมบูรณ์ของปรากฏการณ์ที่เลือกมาศึกษา (ชาย โพธิ์สิตา, 2554) โดยผู้วิจัยนำเสนอเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มด้วยเทคนิคการบรรยาย ตามแนวคิดองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ด้านคน ด้านองค์ความรู้ ด้านสื่อ และสถานที่

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

- อาจารย์ผู้สอนจำนวน 5 คน โดยเป็นผู้สอนทั้งหมดที่สอนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ปีการศึกษา 2562 แบ่งเป็นอาจารย์ประจำ จำนวน 3 คน และอาจารย์พิเศษ จำนวน 2 คน

- ผู้เรียนที่เลือกเรียนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ปีการศึกษา 2562 จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ผู้เรียนชั้นปีที่ 2 จำนวน 5 คน และ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 2 คน โดยเป็นผู้เรียนทั้งหมดที่กำลังศึกษาในหลักสูตรปัจจุบัน คือ หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560

- ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาในกลุ่มวิชาโยธวาทิต ซึ่งปัจจุบันเรียกกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษาโดยเป็นศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2555 ทั้งนี้เป็นหลักสูตรเก่าที่ใช้ก่อนหลักสูตรปัจจุบันที่ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษา โดยศิษย์เก่าปัจจุบันเป็นครูผู้สอนด้านโยธวาทิต จำนวน 3 คน ที่ได้รับการเสนอชื่อจากศิษย์เก่าคนอื่น ๆ เข้ากันมากที่สุด และยินยอมให้ความร่วมมือในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อการวิจัย ทั้งนี้ เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลในลักษณะการเลือกกรณีเด่น (Reputation Case Selection) คือการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทำการเสนอรายชื่อบุคคลที่ผู้วิจัยควรจะเป็นผู้ให้ข้อมูล

2. การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี สำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยได้นำประเด็นจากการสัมภาษณ์เข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่

- ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญด้านวงโยธวาทิต จำนวน 1 คน โดยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการสอนวงโยธวาทิตและได้รับการยอมรับจากอาจารย์ผู้สอนและศิษย์เก่า

- อาจารย์ผู้สอนจำนวน 4 คน แบ่งเป็นอาจารย์ประจำ จำนวน 2 คน และอาจารย์พิเศษ จำนวน 2 คน โดยเป็นตัวแทนผู้สอนของแต่ละรายวิชาของกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา

- ผู้เรียนที่เลือกเรียนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในปีการศึกษา 2562 ชั้นปีที่ 2 จำนวน 1 คน และ ชั้นปีที่ 3 จำนวน 1 คน โดยคัดเลือกจากตัวแทนของแต่ละชั้นปีที่สามารถตอบคำถามด้านการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษาได้เป็นอย่างดี

- ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาในกลุ่มวิชาโยธวาทิต ซึ่งปัจจุบันเรียกกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา จำนวน 1 คน โดยคัดเลือกตัวแทนศิษย์เก่าจากกลุ่มแรกที่ตอบคำถามด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาโยธวาทิตได้เป็นอย่างดี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured) จำนวน 3 ฉบับ คือ สำหรับอาจารย์ผู้สอน ผู้เรียน และศิษย์เก่า โดยผู้วิจัยร่างข้อคำถามขึ้นมาจากสาระสำคัญของการทบทวนวรรณกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากนั้นสร้างเป็นคำถามที่ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยโครงสร้างคำถามจะแบ่งออกเป็น

1.1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

1.2 คำถามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษาในประเด็น ดังนี้

- ข้อมูลด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรี ตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในด้านหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียน การสอน การวัดผลและประเมินผล ความพร้อมของสื่อ อุปกรณ์ สถานที่

- ด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา สำหรับ กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ตามทัศนคติของผู้ให้สัมภาษณ์

จากนั้นได้มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและหาค่าความสอดคล้องของข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ โดยใช้สูตรหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน และนำข้อเสนอแนะมาปรับแก้ก่อนการนำไปใช้จริง

2. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้การสรุปประเด็นจากผลการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ เพื่อสร้างประเด็นการสนทนากลุ่ม ตามองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน อันได้แก่ ด้านคน ด้านองค์ความรู้ และ ด้านสื่อและสถานที่

วิธีการเก็บข้อมูล

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured) เพื่อศึกษาสภาพในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา สำหรับ กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา โดยแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์ ดังนี้

- อาจารย์ผู้สอนทั้งหมดที่สอนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในปีการศึกษา 2562 ใช้วิธีการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล

- ผู้เรียนที่เลือกเรียนกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา โดยเป็นผู้เรียนทั้งหมดที่กำลังศึกษาในหลักสูตร ปัจจุบัน คือ หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม

- ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาในกลุ่มวิชาโยธวาทิต ใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล

2. การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี สำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ผู้วิจัยได้นำประเด็นจากการสัมภาษณ์มาเข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มจำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านวงโยธวาทิต ตัวแทนอาจารย์ผู้สอน ตัวแทนผู้เรียนปัจจุบัน และตัวแทนศิษย์เก่า

โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการในการสนทนากลุ่ม ซึ่งจะเป็นการนำเสนอผลการศึกษาจากกระบวนการสัมภาษณ์สภาพการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา และนำข้อมูลมาอภิปราย พูดคุย เสนอแนะความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ตามองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอน อันได้แก่ ด้านคน ด้านองค์ความรู้ และ ด้านสื่อและสถานที่ เพื่อให้ได้ข้อสรุปออกมาเป็นแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนวงโยธวาทิตในระดับอุดมศึกษา

ผลการวิจัย

1. สภาพในการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ด้านที่ 1 ด้านคน

ผู้สอน

กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีอาจารย์ผู้สอนเป็นอาจารย์ประจำ 3 คน และอาจารย์พิเศษ 2 คน รวมทั้งหมด 5 คน โดยผู้สอนทุกท่านมีความรู้และประสบการณ์ตรงตามรายวิชาที่รับผิดชอบ

ผู้เรียน

ผู้เรียนปัจจุบันเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 จำนวน 5 คน และ นักศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 2 คน โดยผู้เรียนทุกคนเป็นผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีเอกเครื่องลมและเครื่องกระทบ เคยผ่านประสบการณ์ในการเล่นวงโยธวาทิต และเลือกเรียนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา เนื่องจากต้องการต่อยอดองค์ความรู้ให้ลึกซึ้ง ทั้งในฐานะผู้เล่นและเป็นผู้ถ่ายทอด จนสามารถเป็นผู้ควบคุมและสร้างสรรค์การบรรเลงวงโยธวาทิตเข้าสู่งานประกวดได้ โดยอีกเหตุผลที่เลือกกลุ่มวิชาโยธวาทิตเนื่องจากมีโอกาสต่อยอดสายอาชีพของตนเองในปัจจุบันได้มากกว่ากลุ่มวิชาอื่น

ด้านที่ 2 ด้านองค์ความรู้

หลักสูตร

ตารางที่ 1 รายวิชาเลือกกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา

รายวิชา	คำอธิบายรายวิชา
หลักการวงโยธวาทิต (Principle of Marching Band)	หลักการการบริหาร การฝึกซ้อม การบรรเลงดนตรีสนาม รูปแบบวงและบทเพลงของวงโยธวาทิต
บทเพลงที่สำคัญในวงออร์เคสตรา (Orchestral Repertoires)	วรรณกรรม ลักษณะบทเพลง รูปแบบการบรรเลง เทคนิคการฝึกซ้อม และการบรรเลงท่อนเพลงที่สำคัญของบทเพลงในวงออร์เคสตราของแต่ละเครื่องดนตรี
วรรณกรรมและการสอนเครื่องลม (Winds Instrumental Literature and Pedagogy)	ความเป็นมาของเครื่องดนตรี วรรณกรรมบทเพลงที่สำคัญในแต่ละยุคสมัย กระบวนการสอน เทคนิคการสอน แบบฝึกหัด การฝึกซ้อมของเครื่องลมไม้และเครื่องลมทองเหลือง
วรรณกรรมและการสอนเครื่องกระทบ (Percussions Instrumental Literature and Pedagogy)	ความเป็นมาของเครื่องดนตรี วรรณกรรมบทเพลงที่สำคัญในแต่ละยุคสมัย กระบวนการสอน เทคนิคการสอน แบบฝึกหัด การฝึกซ้อมของเครื่องกระทบ (Percussions)
หลักการแสดงดนตรี (Principle of Music Performance)	ทฤษฎี แนวคิด เทคนิค การวิเคราะห์การฝึกซ้อม การเตรียมตัวก่อนการแสดงดนตรี หลักการและเทคนิคการควบคุมตนเองขณะทำการแสดง การทำรูปลักษณ์ของการแสดงดนตรี
รวมวงใหญ่ 1 (Large Ensemble 1)	การรวมวงดนตรีขนาดใหญ่ตามความเหมาะสมของประเภทเครื่องดนตรี ทักษะการบรรเลงบทเพลงร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น
วรรณกรรมและการสอนวงดนตรีเครื่องลม (Wind Band Literature and Pedagogy)	ความเป็นมาของวงดนตรี วรรณกรรมบทเพลงที่สำคัญในแต่ละยุคสมัย กระบวนการสอน เทคนิคการสอน แบบฝึกหัด การฝึกซ้อม ของวงดนตรีเครื่องลม ในรูปแบบวงมาร์ชชิ่งและวงคอนเสิร์ต
การอำนวยเพลงสำหรับเครื่องดนตรี (Music Instrumentals Conducting)	เทคนิคการใช้บัตอง การตีความบทเพลง การทำเครื่องหมายบนสกอาร์ การสื่อสารต่อนักดนตรี วิธีการอำนวยเพลงวงดนตรีในแต่ละรูปแบบ
รวมวงใหญ่ 2 (Large Ensemble)	(รายวิชาที่ต้องสอบผ่านมาก่อน : รวมวงใหญ่ 1) การรวมวงดนตรีขนาดตามความเหมาะสมของประเภทเครื่องดนตรี และทักษะการบรรเลงบทเพลงร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น
การออกแบบภาพแปรขบวน (Drill Design)	การออกแบบเรื่องราว การเขียนแบบภาพแปรขบวน การใช้โปรแกรมเขียนภาพแปรขบวน
การเรียบเรียงเสียงสำหรับวงดนตรี (Orchestration)	เครื่องดนตรีในแต่ละตระกูล เทคนิคเฉพาะเครื่อง การเขียนสกอาร์ การเรียบเรียงเสียงให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีและวงดนตรี
รวมวงใหญ่ 3 (Large Ensemble 3)	(รายวิชาที่ต้องสอบผ่านมาก่อน : รวมวงใหญ่ 2)การรวมวงดนตรีขนาดตามความเหมาะสมของประเภทเครื่องดนตรี และทักษะการบรรเลงบทเพลงร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่น

จากตารางที่ 1 เป็นรายวิชาเลือกสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ในหลักสูตรปัจจุบัน คือ หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560

โดยหลักสูตรดนตรีในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยานั้น มีการปรับหลักสูตรให้มีการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งเป็นกลุ่มวิชาชัดเจนครั้งแรกในปี พ.ศ. 2547 โดยมีการเรียนการสอนกลุ่มวิชาโยธวาทิตด้วย ซึ่งขณะนั้นใช้ชื่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีสากล และมีการปรับปรุงหลักสูตรในปี พ.ศ. 2549 โดยมีรายวิชาเลือกเฉพาะกลุ่มวิชาโยธวาทิต จำนวน 10 รายวิชา รายวิชาละ 3 หน่วยกิต ในขณะที่เรียนร่วมกับรายวิชาหลักของหลักสูตร จากนั้นได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่เป็น หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีตะวันตก และเปิดใช้ในปี พ.ศ. 2555 ซึ่งได้มีการรวบรวมบางรายวิชาที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกัน โดยเลือกรายวิชาเลือกเฉพาะกลุ่มวิชาโยธวาทิต จำนวน 8 รายวิชา รายวิชาละ 3 หน่วยกิต และได้มีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่อีกครั้งเป็น หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาดนตรีตะวันตก ในปี พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน โดยมีการปรับชื่อกลุ่มวิชาจากกลุ่มวิชาโยธวาทิตเป็นกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ซึ่งมีการปรับปรุงและเพิ่มเติมรายวิชาเป็นจำนวน 12 รายวิชา รายวิชาละ 2 หน่วยกิต มีการเพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ที่เท่าทันในยุคปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา คือ ผู้เรียนสามารถเป็นบุคลากรด้านโยธวาทิตทั้งในฐานะผู้เล่น และผู้สอนที่สามารถสอนวงเครื่องลมได้ทั้งในรูปแบบการนั่งบรรเลงและการเดินบรรเลง

กิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษากิจกรรมการเรียนการสอนตามธรรมชาติของสาระวิชาเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรี และกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี

โดยในสาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ และทฤษฎีดนตรี จะใช้การบรรยาย ควบคู่ไปกับการให้ผู้เรียนค้นคว้า แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และทำความเข้าใจในชั้นเรียน ในขณะที่สาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี มุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติจริง รวมทั้งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนออกไปเจอประสบการณ์จริง ได้แก่ การออกไปสังเกตการณ์ การออกไปเป็นผู้ปฏิบัติจริงในวงซิมโฟนิค หรือวงออร์เคสตรา เป็นต้น ทั้งนี้วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละคาบเรียนนั้น ผู้สอนจะดำเนินการตามความพร้อมของสถานการณ์ สถานที่ สื่อหรืออุปกรณ์ที่มีจำกัดสำหรับบางรายวิชา รวมทั้งความพร้อมของผู้เรียนด้วย โดยมีการพลิกแพลงไปตามความเหมาะสม

การวัดและประเมินผล

ในสาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ และทฤษฎีดนตรี ใช้การวัดและประเมินผลจากความรู้ความเข้าใจโดยใช้แบบทดสอบเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน และการประเมินพฤติกรรมการตอบคำถามของผู้เรียนในชั้นเรียน

ในส่วนสาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี ใช้วิธีการประเมินจากผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติและการสร้างผลงานเป็นชิ้นงาน หรือทำโครงการตามที่อาจารย์ผู้สอนได้มอบหมาย โดยให้ความสำคัญ

ในการใช้องค์ความรู้ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรี และกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี มาบูรณาการสู่การนำไปใช้ปฏิบัติจริง

ด้านที่ 3 ด้านสื่อและสถานที่

ปัจจุบัน สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อุปกรณ์และสถานที่ ที่ค่อนข้างมีความพร้อม โดยมีห้องซ้อมเดี่ยว จำนวนมากกว่า 40 ห้อง ห้องแสดงดนตรีขนาดใหญ่ ห้องแสดงดนตรีขนาดเล็ก ห้องเรียนบรรยายและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ได้แก่ ห้องบันทึกเสียง ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องคีย์บอร์ด เป็นต้น และห้องสมุดดนตรีซึ่งอยู่ระหว่างการจัดการระบบและจัดหาสื่อ หรือตำราเพิ่มเติม ส่วนในด้านอุปกรณ์ มีเครื่องดนตรีทั้งเครื่องลมและเครื่องกระทบที่ค่อนข้างมีความพร้อมในการใช้ฝึกซ้อมและการแสดง มีอุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการเรียนการสอนที่เป็นของส่วนกลางวิทยาลัยการดนตรี หากแต่ยังมีการบริหารจัดการการใช้ห้องเรียนและอุปกรณ์ในห้องเรียนที่ยังไม่ลงตัว ซึ่งในบางครั้งยังมีอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมหรืออุปกรณ์อยู่คนละห้องกันและขาดความสะดวกในการเคลื่อนย้าย

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา

ด้านที่ 1 ด้านคน

คุณสมบัติของผู้สอนสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา

1. เป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์การที่ตรงสายงานด้านโยธวาทิต ทั้งในรูปแบบการนั่งบรรเลง และการเดินบรรเลงในสนาม โดยเป็นผู้ที่มีความรู้รอบด้านในเรื่องของวงเครื่องลม ได้แก่ การเป็นผู้อำนวยเพลง (Conductor) การจัดการวง เข้าใจธรรมชาติของเครื่องดนตรีทุกชิ้นในวงและสามารถปฏิบัติได้ มีทักษะในการใช้เปียโน อุปกรณ์หรือสื่อต่างๆ ที่ใช้ในการเรียนการสอนได้ดี รวมทั้งควรมีอาจารย์ผู้สอนครบทุกกลุ่มเครื่องดนตรีสำหรับวงเครื่องลม (Wind Band)

2. เป็นผู้ที่มีการเรียนรู้และพัฒนาในด้านข้อมูลความรู้ หรือทักษะใหม่ ๆ อยู่เสมอ รวมทั้งมีทักษะในการใช้อุปกรณ์และสื่อสมัยใหม่ซึ่งมีการอัปเดตอยู่ตลอด และควรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการทำกิจกรรมด้านโยธวาทิตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากบริบทของอาจารย์ผู้สอนสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ส่วนใหญ่ล้วนมีประสบการณ์ในด้านวงโยธวาทิตอย่างต่อเนื่อง ทั้งในฐานะผู้สอน และผู้ปฏิบัติ ซึ่งบางท่านยังคงเป็นสมาชิกวงดนตรีต่าง ๆ ที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ ดังนั้น จึงทำให้ตัวผู้สอนเองมีการอัปเดตองค์ความรู้ได้อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการมีสายสัมพันธ์หรือการมีเครือข่ายผู้สอนในแวดวงวิชาการสายโยธวาทิตศึกษา ซึ่งจะส่งผลดีต่อการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

คุณสมบัติของผู้เรียนสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา

1. เป็นผู้ที่สามารถปฏิบัติเครื่องดนตรีในวงโยธวาทิตได้อย่างน้อย 1 ชิ้น ซึ่งผ่านเกณฑ์การสอบคัดเลือกของสาขาวิชา และเป็นผู้ที่มีพื้นฐานหรือผ่านประสบการณ์ในการเป็นผู้เล่นอยู่ในวงโยธวาทิต

2. เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจและมีเป้าหมายชัดเจนที่จะไปเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับวงโยธวาทิต

ด้วยบริบทกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ของสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งเดิมที่ไม่ได้มีการกำหนดคุณสมบัติผู้เรียนที่จะสามารถเลือกเรียนในกลุ่มวิชาโยธ

วาติตได้ จึงทำให้มีผู้เรียนที่หลากหลาย หรืออาจไม่เคยมีประสบการณ์ในด้านวงโยธวาทิตมาก่อน ซึ่งอาจจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ไม่เท่ากัน จากการสนทนากลุ่มที่ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ๓ ผู้สอน ผู้เรียน และศิษย์เก่า จึงมีข้อเสนอแนะให้ควรมีการชี้แนะแนวทางหรือทิศทางให้กับผู้เรียนก่อนการเลือกกลุ่มวิชา หรือควรผ่านการเรียนในรายวิชาพื้นฐานมาบ้างแล้ว เพื่อให้ตัวผู้เรียนได้พิจารณาความถนัดหรือความชื่นชอบของตนเอง และสามารถเลือกกลุ่มวิชาที่เหมาะสมกับตนเอง โดยอาจเป็นการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านวงโยธวาทิต มาแบ่งปันประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านวิธีการ วิธีคิด การวางแผนและเป้าหมายในการทำงาน ทั้งก่อนเลือกกลุ่มวิชาและหลังจากเลือกกลุ่มวิชาแล้ว เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแนวทางให้กับผู้เรียนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา

ด้านที่ 2 ด้านองค์ความรู้

หลักสูตร

แนวทางในการพัฒนาหลักสูตรด้านโยธวาทิตศึกษา ด้านคุณสมบัติของบัณฑิต มีความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม ซึ่งการจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่มวิชาที่มีลักษณะเป็นความเฉพาะเจาะจงในองค์ความรู้ด้านโยธวาทิตศึกษา เพื่อการผลิตบุคลากรที่เกี่ยวข้องทางด้านโยธวาทิต ดังนั้น จึงควรมีวัตถุประสงค์ในการมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณลักษณะ ดังนี้

1. มีความรู้ความสามารถในด้านวงโยธวาทิตครอบคลุมทุกด้าน มีความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ ของวงโยธวาทิต เช่น การรวมวง การเดินแถว การเดินแปรขบวน การออกแบบภาพแปรขบวน ทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติและผู้สอนวงโยธวาทิต โดยมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติของเครื่องดนตรีทุกชิ้น สามารถปฏิบัติและแก้ปัญหาในการบรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละชิ้นได้ รวมทั้งควรมีความรู้และเข้าใจในบทเพลงและท่อนเพลงที่สำคัญของวงเครื่องลม และวงออร์เคสตรา สามารถเรียบเรียงบทเพลงสำหรับวงเครื่องลมได้

2. มีทักษะในการบริหารจัดการวง การดูแลผู้เล่นในวง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การดูแลเครื่องดนตรี เป็นต้น

3. เป็นผู้ที่สามารถนำองค์ความรู้ทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

จากแนวทางดังกล่าว การพัฒนาสาระวิชาที่มีความเหมาะสมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ในสาระของรายวิชาอย่างเหมาะสม โดยแนวทางการพัฒนาในส่วนสาระของรายวิชา จากการสนทนากลุ่ม พบว่ามีความสอดคล้องกับการจัดสาระรายวิชาของกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งทุกรายวิชามีการจัดไว้อย่างเหมาะสมแล้ว เพียงแต่มีข้อเสนอให้ควรเพิ่มเติมในบางสาระรายวิชา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตรงตามความต้องการของบริบทในสังคมปัจจุบัน ดังนี้

1. รายวิชาหรือองค์ความรู้ในการใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ความรู้ในการใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอนที่เท่าทันเทคโนโลยีในปัจจุบัน เช่น การเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ และการเผยแพร่ความรู้แบบสาธารณะ หรือ การไลฟ์สด เป็นต้น รวมถึงวิธีการสร้างนวัตกรรม หรือการสร้างสื่อใหม่ ๆ ที่ใช้ในการศึกษา

2. รายวิชาที่เกี่ยวกับการแสดง (Acting) เพื่อประยุกต์ใช้สำหรับรูปแบบการแสดงดนตรีมีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาไปในปัจจุบัน โดยสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ

เจ้าพระยา เคยได้รับผลการตอบรับที่ดีมาแล้วจากการแสดงละครเวที ซึ่งเป็นโครงการเสนอผลงานของนักศึกษา กลุ่มวิชาโยธวาทิตในรุ่นที่ผ่านมา

3. รายวิชาหรือองค์ความรู้ที่เป็นวิธีการสอนวงที่ผู้เรียนอยู่ในระดับชั้นต่ำกว่ามัธยมศึกษา ซึ่งมีบริบทในการสอนต่างออกไป โดยบริบทของหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีตะวันตก มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา รายวิชาที่เป็นการสอนดนตรีจะมีเฉพาะในหลักสูตรที่เป็นครุศาสตรบัณฑิตเท่านั้น ซึ่งสำหรับหลักสูตรปฏิบัติการ อาจสอดแทรกองค์ความรู้ที่เป็นวิธีการสอนไว้ในรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระใกล้เคียงกัน

4. รายวิชาหรือองค์ความรู้เรื่องพื้นฐานการจัดการ การดูแลเครื่องดนตรี และวิธีการแก้ปัญหาในเบื้องต้นในกรณีที่เครื่องดนตรีมีปัญหา ไม่สามารถใช้งานได้ ทั้งนี้ ข้อมูลจากศิษย์เก่าที่ปฏิบัติงานเป็นครูผู้สอนวงโยธวาทิต จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบดูแลเครื่องดนตรีทุกชิ้นในวง

สำหรับบริบทของรายวิชาของกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่มีเนื้อหาสาระค่อนข้างละเอียด และจำเป็นต้องใช้เวลาผู้เรียนในการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะจนสามารถสร้างชิ้นงานขึ้นมาได้นั้น ควรมีการเรียนการสอนอย่างน้อย 2 ภาคเรียน ได้แก่ รายวิชาการเรียบเรียงสำหรับวงดนตรี รายวิชาการออกแบบภาพประกอบ เป็นต้น ซึ่งจากบริบทของโครงสร้างหลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต จึงมีข้อจำกัดในเรื่องการจัดหน่วยกิตรายวิชาเพื่อให้เป็นไปตามแผนการศึกษา จึงทำให้ผู้สอนมีความจำเป็นต้องรวบรัดกระบวนการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

กิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้ให้ข้อมูลทุกฝ่ายได้มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมการเรียนการสอนไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรให้ความสำคัญในทักษะการปฏิบัติจริงและเผชิญกับประสบการณ์โดยตรง รวมทั้งเรียนรู้จากผู้ที่ผ่านมาประสบการณ์จริงมาแล้ว ดังนั้น จึงสรุปเป็นแนวทางได้ ดังนี้

1. ในสาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งถือเป็นรากฐานทั้งหมดที่ผู้เรียนดนตรีควรจะทราบ ความแตกต่างของรูปแบบดนตรีแต่ละยุคสมัย แนวทางการบรรเลง มีการพัฒนามาอย่างไร ที่ผู้เรียนสามารถคิดต่อยอดต่อไปได้ เช่นเดียวกับสาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรีที่ถือเป็นพื้นฐานองค์ความรู้ที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างเข้าใจ โดยในกระบวนการเรียนการสอนควรใช้วิธีการบรรยาย ควบคู่ไปกับการให้ผู้เรียนค้นคว้า แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์ร่วมกัน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น และทำความเข้าใจในชั้นเรียน เพื่อให้ทราบแนวทางในการนำเอาองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้

2. สาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรีถือเป็นส่วนสำคัญที่ควรเน้นในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา โดยการนำเอาองค์ความรู้ทุกส่วนมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งตัวผู้เรียนจะได้ซึมซับความรู้และประสบการณ์ได้ดีที่สุด รวมถึงเน้นในเรื่องการออกไปเจอประสบการณ์จริงจากสถานการณ์จริง เช่น การไปสังเกตการณ์เรียนการสอน การฝึกซ้อมของวงในรูปแบบต่างๆ ศึกษาและสังเกตเทคนิควิธีการสอนและการฝึกซ้อม หรือให้ผู้เรียนฝึกเป็นผู้ปฏิบัติงานจริง โดยที่หลักสูตรควรมีการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจนว่าให้ผู้เรียนไปฝึกประสบการณ์ในรูปแบบใด ซึ่งจะเป็นผลดีต่อตัวผู้เรียนเองทั้งในด้านความรู้ ประสบการณ์ และได้สายสัมพันธ์ที่ดีที่อาจส่งผลในด้านหน้าที่การงานหลังสำเร็จการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบริบทในการจัดการเรียนการสอนของกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนออกไปเจอประสบการณ์จริง ได้แก่ การออกไปสังเกตการณ์การ ออกไปเป็นผู้ปฏิบัติจริงในวงซิมโฟนิค หรือวงออร์เคสตรา เป็นต้น

การวัดและประเมินผล

ผู้ให้ข้อมูลทุกฝ่ายได้มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการวัดและประเมินผลไปในทิศทางเดียวกัน คือ ควรวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ที่สามารถแสดงให้เห็นผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การปฏิบัติ ชิ้นงาน เป็นต้น ดังนั้น จึงสรุปเป็นแนวทางได้ ดังนี้

1. สาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ และสาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรี ควรประเมินจากการที่ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ ซึ่งวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนโดยใช้การถามตอบหรือสอบปากเปล่า หรือการใช้ข้อสอบปรนัยและอัตนัย
2. สาระของรายวิชาที่เป็นกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี ควรวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติจริง หรือการให้ลงมือทำผลงานขึ้นมา เช่น การเรียบเรียงเพลง การเขียนภาพแปรขบวน และนำผลงานมาใช้หรือแสดงจริง เพื่อเป็นการพิจารณาจุดเด่นหรือจุดบกพร่องในงานและสามารถปรับปรุงพัฒนาต่อไปได้
3. สำหรับภาพรวมในการวัดและประเมินผลสำหรับผู้เรียนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติ ซึ่งเนื้อหาสาระอื่น ๆ ได้แก่ ประวัติดนตรี ทฤษฎีดนตรีจะถูกสอดแทรกอยู่ในระหว่างการเรียนรู้โดยเป็นการนำเอาองค์ความรู้จากทุกสาระวิชามาประยุกต์ใช้และสามารถสร้างเป็นชิ้นงานหรือการแสดงขึ้นมา
4. ควรมีการประเมินด้านจิตพิสัยของผู้เรียนด้วย
5. วิธีการวัดและประเมินผลสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์หรือบริบทในชั้นเรียน

จากแนวทางดังกล่าว มีความสอดคล้องกับบริบทการวัดและประเมินผลของกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ซึ่งใช้วิธีการประเมินจากผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติและการสร้างผลงานเป็นชิ้นงาน โดยให้ความสำคัญในการใช้องค์ความรู้ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรี และกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี มาบูรณาการสู่การนำไปใช้ปฏิบัติจริง

ด้านที่ 3 ด้านสื่อและสถานที่

ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับศึกษา สำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานที่ครบถ้วน ได้แก่ คอมพิวเตอร์ โปรเจคเตอร์ เป็นต้น และควรมีสื่อหรือตำราทั้งที่เป็นของประเทศไทยและต่างประเทศที่มีความพร้อมในห้องสมุดดนตรี มีสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่สามารถสืบค้นข้อมูลได้ตลอดเวลา รวมทั้งควรมีระบบคลังข้อมูลห้องสมุดดนตรีทั้งประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อการสืบค้นข้อมูลที่รวดเร็ว และมีการสนับสนุนในด้านโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการเรียนการสอน เช่น โปรแกรมสำหรับเขียนภาพแปรขบวน โปรแกรมสำหรับการเขียนโน้ต เป็นต้น

ในส่วนอุปกรณ์ดนตรี ควรมีเครื่องดนตรีที่ครบถ้วนทุกกลุ่ม รวมทั้งเครื่องดนตรีที่ใช้สำหรับบรรเลงภาคสนาม และมีห้องเรียนบรรยาย ห้องซ้อมดนตรีที่เป็นห้องซ้อมเดี่ยว ห้องฝึกซ้อมวงขนาดใหญ่ และพื้นที่สำหรับฝึกซ้อมภาคสนาม โดยห้องฝึกซ้อม และห้องเรียนทุกห้องควรมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนครบถ้วน ได้แก่

ลำโพงหรือเครื่องเสียงที่สามารถเปิดเพลง เครื่องเทียบเสียง และเมโทรโนมได้ และที่สำคัญควรมีเปียโนหรือคีย์บอร์ดทุกห้องเรียนที่พร้อมใช้งาน และควรจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยและสนับสนุนบรรยากาศในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งจากบริบทของสาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ อุปกรณ์และสถานที่ ที่ค่อนข้างมีความพร้อม หากแต่ยังมีการบริหารจัดการการใช้ห้องเรียนและอุปกรณ์ในห้องเรียนที่ยังไม่ลงตัว ซึ่งในบางครั้งยังมีอุปกรณ์ที่ไม่พร้อมหรืออุปกรณ์อยู่คนละห้องกันและขาดความสะดวกในการเคลื่อนย้าย จึงควรมีการบริหารจัดการในด้านการใช้งานสิ่งสนับสนุนอย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

1. สภาพในการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

ด้านคน

ในด้านผู้สอน จากผลการศึกษานั้น ปัจจุบันกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา มีอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษที่มีประสบการณ์ตรงสายเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีอาจารย์ประจำที่เชี่ยวชาญครบทุกกลุ่มเครื่องดนตรีสำหรับวงเครื่องลม (Wind Band) ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2558 ในเรื่องคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560) ที่จะต้องต้องมีคุณสมบัติในสาขาวิชานั้นหรือสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันหรือสาขาวิชาของรายวิชาที่สอน

ในด้านผู้เรียน จากผลการศึกษา ผู้เรียนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตทุกคน เป็นผู้ปฏิบัติเครื่องดนตรีเอกเครื่องลมและเครื่องกระทบ ซึ่งทุกคนเคยผ่านประสบการณ์ในการเล่นวงโยธวาทิตมาก่อน และมีความตั้งใจที่จะออกไปปฏิบัติงานด้านโยธวาทิต ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2557) โดยกล่าวถึงพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน อาจส่งเสริมหรือขัดขวางการเรียนรู้ก็ได้ ทั้งนี้ ผู้เรียนแต่ละคน มีทุนเดิมด้านความรู้ ความเชื่อ และเจตคติ ต่างกันไป ซึ่งทุนเดิมเหล่านี้มีผลอย่างมากต่อการเรียนรู้ หรือพฤติกรรมในชั้นเรียน ซึ่งถ้าผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้เดิมที่แน่นและแม่นยำถูกต้องและได้รับการกระตุ้นความรู้เดิมอย่างเหมาะสม ก็จะเป็นรากฐานของการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นในตัวผู้เรียน และต่อยอดความรู้ได้อย่างรวดเร็ว และมีความสุข สนุกสนาน เกิดความสุขในการเรียน แต่ถ้าความรู้เดิมคลุมเครือไม่แม่นยำ และได้รับการกระตุ้นในเวลาหรือด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม ความรู้เดิมจะกลายเป็นสิ่งขัดขวางการเรียนรู้

ด้านองค์ความรู้

สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มีการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในหลักสูตรปัจจุบัน คือ หลักสูตรดุริยางคศาสตร์บัณฑิต ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 โดยสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษานั้น ได้มีการเพิ่มเติมเนื้อหา

สาระรายวิชาเพื่อให้ผู้เรียนได้รับองค์ความรู้ที่เท่าทันในยุคปัจจุบัน ซึ่งจากรายวิชาจะเห็นได้ว่า หลักสูตรได้ให้ความสำคัญกับรายวิชารวมวง โดยเป็นรายวิชาที่ใช้ทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นหลัก และให้ความสำคัญในการให้ผู้เรียนได้ออกไปเจอประสบการณ์จริง โดยมีการวัดและประเมินผลทั้งในรายวิชา และการประเมินผลสัมฤทธิ์ความรู้ความเข้าใจในภาพรวมของผู้เรียน จากการนำเสนอผลงานตามแนวทางของแต่ละกลุ่มวิชาที่ ออกมาเป็นรูปธรรม ได้แก่ ชิงงาน การแสดงผลงาน เป็นต้น โดยมุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้ทั้ง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มวิชา ทฤษฎีดนตรี และกลุ่มวิชาปฏิบัติดนตรี มาบูรณาการสู่การนำไปใช้ปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติฯ ญัตติฯ (2561) ได้กล่าวถึงแนวทางในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุค ศตวรรษที่ 21 หลักสำคัญคือจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน สูงสุด โดยผู้สอนจะต้องให้ความสำคัญในด้านของการนำไปใช้ประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ การมีส่วนร่วม รวมทั้งกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้

ด้านสื่อและสถานที่

มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้มีการจัดการเรียนการสอนสาขาวิชาดนตรีมาเป็น ระยะเวลาอันยาวนาน โดยมีการพัฒนาทั้งด้านหลักสูตรและสิ่งสนับสนุนการเรียนมาโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ต่างๆ เครื่องดนตรี สถานที่ ห้องเรียน ซึ่งเดิมทีนั้นไม่ได้มีจำนวนเพียงพอและ พร้อมต่อการใช้งาน โดยหลักสูตรได้ให้ความสำคัญและมีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้ความ พร้อมมากขึ้นในด้านสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน อีกทั้งจำนวนเครื่องดนตรีและห้องซ้อมดนตรีที่ เพียงพอและมีมาตรฐานมากขึ้น รวมทั้งมีห้องสมุดดนตรี ห้องคอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ โดยเป็นการ ข่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา พ.ศ. 2557 ในระดับหลักสูตร ได้ให้ความหมายของสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ไว้ว่า หมายถึง “ความ พร้อมของสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ซึ่งมีหลายประการ ได้แก่ ความพร้อมทางกายภาพ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ฯลฯ และความพร้อมของอุปกรณ์ เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกหรือทรัพยากรที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ ซึ่งสิ่งสนับสนุนเหล่านี้ ต้องมีปริมาณเพียงพอและพร้อมใช้งาน”

2. แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี กลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา

ด้านคน

ด้านผู้สอน จากการวิจัยพบว่า ผู้สอนดนตรีในระดับอุดมศึกษาสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ควร เป็นผู้ที่มีความรู้รอบด้านและประสบการณ์การที่ตรงสายงานด้านวงโยธวาทิตในทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเข้าใจและ สามารถเป็นผู้ปฏิบัติได้ รวมทั้งเป็นผู้ที่มีการพัฒนาข้อมูลองค์ความรู้ และทักษะใหม่ ๆ ในปัจจุบัน อยู่เสมอ ซึ่งรวมถึงการมีทักษะในการใช้อุปกรณ์และสื่อสมัยใหม่ที่ใช้ในการเรียนการสอนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติฯ ญัตติฯ (2560) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ความเจริญได้ก้าวหน้าไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้น การเข้าใจสังคม ค่านิยม และการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบัน ย่อมมีความแตกต่างกันไป อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรหมั่นพัฒนาความรู้ ทักษะ และกระบวนการ สอนที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา

ด้านผู้เรียน จากการวิจัยพบว่า ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ควรเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจและมีเป้าหมายที่ชัดเจนที่จะไปเป็นผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับวงโยธวาทิต โดยเป็นผู้ที่มีทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีในวงโยธวาทิตได้อย่างน้อย 1 ชิ้น ซึ่งมีระดับทักษะและองค์ความรู้ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกของสาขาวิชา รวมทั้งต้องผ่านประสบการณ์ในการเล่นวงโยธวาทิตมาแล้วในระดับหนึ่ง โดยอาจมีการชี้แนะแนวทางหรือทิศทางให้กับผู้เรียนก่อนการเลือกกลุ่มวิชา หรือควรผ่านการเรียนในรายวิชาพื้นฐานมาบ้างแล้ว เพื่อให้ตัวผู้เรียนได้พิจารณาความถนัดหรือความชื่นชอบของตนเอง และสามารถเลือกกลุ่มวิชาที่เหมาะสมกับตนเอง โดยอาจเป็นการเชิญวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์และประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านวงโยธวาทิตมาแบ่งปันประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านวิธีการ วิธีคิด การวางแผนและเป้าหมายในการทำงาน ทั้งก่อนเลือกกลุ่มวิชาและหลังจากเลือกกลุ่มวิชาแล้ว เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและเป็นแนวทางให้กับผู้เรียนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2557) ได้กล่าวถึง แรงจูงใจของผู้เรียน มีผลต่อพฤติกรรมการตั้งใจเรียน และความมานะพยายามเอาใจใส่ของผู้เรียน โดยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ซึ่งหากผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของเป้าหมายการเรียนรู้ มีทุนเดิมด้านความรู้ ความเชื่อ และเจตคติที่ดี ก็จะมีแรงจูงใจและเกิดความสุขในการเรียน สามารถต่อยอดความรู้ได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างความรู้ใหม่ขึ้นในตัวผู้เรียน

ด้านองค์ความรู้

ด้านหลักสูตรและสาระของรายวิชา จากแนวทางที่ได้มีการสรุปพบว่า สำหรับการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษานั้น ผู้เรียนควรได้รับองค์ความรู้และทักษะเพื่อให้มีคุณลักษณะ คือ มีความรู้ความสามารถในด้านวงโยธวาทิตครอบคลุมทุกด้าน มีความเข้าใจในหลักการต่าง ๆ ของวงโยธวาทิต โดยสามารถเป็นทั้งผู้ปฏิบัติและผู้สอนวงโยธวาทิตได้อีกทั้งยังเป็นผู้ที่เท่าทันโลกและเทคโนโลยี ซึ่งสามารถออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรมหรือสื่อสมัยใหม่ จึงควรมีการจัดสาระของรายวิชาให้ครอบคลุม มีการระบุขอบเขตของเนื้อหาสาระไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้สอนจะสามารถกำหนดขอบเขตในการสอนได้อย่างมีทิศทางชัดเจน

ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาทิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ควรมุ่งเน้นการลงมือปฏิบัติและออกไปเจอประสบการณ์จริง ซึ่งตัวผู้เรียนจะได้ซึมซับความรู้และประสบการณ์ได้ดีที่สุด และให้ความสำคัญกับการที่ผู้เรียนสามารถนำเอาองค์ความรู้ทุกส่วนมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับ พิมลมาศ พร้อมสุขกุล และคณะ (2559) ได้กล่าวถึงการให้ความสำคัญของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การจัดการศึกษานั้นมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่งผลดีต่อผู้เรียนในการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานที่ทำ การเน้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกคิดและลงมือทำ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาเข้ามามีส่วนช่วย สิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ด้านการวัดและประเมินผล จากผลการวิจัยพบว่า ควรวัดและประเมินผลจากผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติและการสร้างผลงานที่ผู้เรียนสามารถนำองค์ความรู้ทั้งหมดมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งการประเมินด้านจิตพิสัยของผู้เรียนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (ณรุทธ์ สุทิจิตต์, 2561) ที่แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) สติปัญญา หรือ ความรู้ 2) ด้าน

จิตพิสัย (Psychomotor Domain) ทักษะ หรือความฉลาดทางอารมณ์และสังคม และ 3) ด้านทักษะพิสัย (Affective Domain) การปฏิบัติ ความสามารถ

ด้านสื่อและสถานที่

จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาฑิตศึกษา ควรมีสื่อและอุปกรณ์ที่ครบถ้วนและพร้อมใช้งาน ทั้งอุปกรณ์ที่เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน และอุปกรณ์สำหรับการเรียนการสอนดนตรี รวมทั้งมีสถานที่ในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับบริบทของรายวิชา ได้แก่ ห้องเรียน บรรยาย ห้องฝึกซ้อมดนตรี สนามสำหรับฝึกซ้อมการเดินแถว เป็นต้น รวมถึงควรมีสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล นามเสนา (2560, น.65-72) ได้กล่าวถึงเรื่องสถานที่และสภาพแวดล้อมในการเรียนการสอนดนตรี ซึ่งจะแตกต่างจากการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอื่น ๆ มาก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ครบถ้วนตามแบบลักษณะของการจัดการเรียนการสอนดนตรีโดยเฉพาะซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการเรียนการสอนดนตรีทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1. จากผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร สำหรับกลุ่มวิชาโยธวาฑิตศึกษา สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา และเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องการศึกษาต่อกลุ่มวิชาโยธวาฑิตศึกษาในระดับอุดมศึกษา ต่อไป
2. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสำหรับการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาโยธวาฑิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา ต่อไป
3. สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้สู่การสร้างสื่อและนวัตกรรมสำหรับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาโยธวาฑิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสำหรับกลุ่มวิชาโยธวาฑิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา
2. ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในรูปแบบของงานวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงสถิติสำหรับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาโยธวาฑิตศึกษา ในระดับอุดมศึกษา
3. ควรมีการศึกษาค้นคว้าสอดคล้องในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาโยธวาฑิตศึกษา กับความต้องการของผู้เรียนและบริบทของสังคมในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- ชาย โพธิ์สีดา. (2554). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชุตินพงศ์ กองแก้ว และสิขณันต์เศก ย่านเดิม. (2560). การสร้างแบบฝึกทักษะการปฏิบัติรวมวง ด้วยบทเพลงคอรอลของโยฮัน เซบาสเตียน บาค สำหรับเครื่องลมทองเหลืองในวงโยธวาฑิตระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *รายงาน*

ประชุมสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ : ศิลปกรรมวิชาการ ครั้งที่ 2 : ศิลปะ 4.0 : ศิลปะ เพื่อการสร้างสรรค์และศิลปะเพื่อการศึกษา The 2nd National Fine Arts Conference: The Arts 4.0 : Creative Art and Art Education, น. 42 – 56. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณานิก หวังพานิช. (2559). แนวทางการจัดการชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 20(1), 2 -10.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2561). ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฐศรีณย์ ทฤษฎีคุณ. (2560). การเรียนรู้กระบวนการเรียนการสอนรายวิชาจิตวิทยาสำหรับครูดนตรีตามแนวทางของศตวรรษที่ 21 เพื่อการผลิตครูดนตรียุคใหม่สู่สังคม. วารสารสุริยวาที, 4(1), 12 -15.

----- (2561). การสร้างรูปแบบการฝึกซ้อมวงดุริยางค์เครื่องลมระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย.

วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาดุริยางค์ศิลป์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทิตนา แหมมณี. (2560). รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิทัศน์ ขำตรี. (2556). ศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาดนตรีปฏิบัติเครื่องลมทองเหลืองของโปรแกรมวิชาดนตรี คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, (26)2, 35 – 48.

พรสวรรค์ มณีทอง. (2559). การศึกษาเชิงปฏิบัติการด้านการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของวงโยธวาทิตในเขตเทศบาลนครลำปาง. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 13(3), 89 – 105.

พิมลมาศ พร้อมสุขกุล, อนุรักษ์ บุญแจ่ม และมนัส วัฒนไชยยศ. (2559). แรงจูงใจและความต้องการของนักศึกษาต่อการเลือกศึกษาต่อสาขาดนตรี ระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ วิทยาลัยการดนตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2558). การอุดมศึกษากับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- (2558). ปฏิรูปการเรียนรู้ : ปฏิรูปการศึกษาหลักทางจากล่างขึ้นบน. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ. ลีฟวิ่ง จำกัด.

----- (2560). ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนพร กุญพะหลวง (2561). แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรี-นาฏศิลป์ในวิทยาลัยศิลปศึกษา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, (12)3, 104 – 115.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2548). ศัพท์ดนตรีสากล ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.

เรณูมาศ มาอุ่น. (2559). การจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 9(2), 169 -176.

- วิจารณ์ พานิช. (2556). *สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21*. นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- (2557). *การเรียนรู้เกิดขึ้นได้อย่างไร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- วิรัตน์ธาดา เกาคำ. (2556). *การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีโดยใช้ดนตรีคลาสสิกและดนตรีสมัยนิยมเพื่อพัฒนาทักษะเปียโนของนักเรียนเปียโนระดับชั้นต้น*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
- ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกุณา ประมาะยัง. (2556). *การนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีเพื่อพัฒนาเทคนิคการปฏิบัติโน้ตระดับสำหรับนักเรียนเปียโนระดับชั้นกลาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
- สาขาวิชาดนตรีศึกษา, คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สวัสต์ บุญทิพย์พาเลิศ. (2557). *โอกาสความเป็นไปได้ของการจัดตั้งวงโยธวาทิตสำหรับโรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษาและพัฒนาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สาขาวิชาดนตรีตะวันตก วิทยาลัยการดนตรี. (2560). *มคอ.2 หลักสูตรดุริยางคศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาดนตรีตะวันตก หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2560). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษายกระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: ภาพพิมพ์.
- สำนักงานหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยเนชั่น. (2556). *คู่มือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยเนชั่น.
- สุกรี เจริญสุข. (2561). พัฒนาการดนตรีในมหาวิทยาลัยไทย, *วารสารเพลงดนตรี*, 23(7), 4-9
- สุรพล นามเสนา. (2560). *การจัดการเรียนการสอนดนตรีในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. *วารสารราชพฤกษ์*, 15(1), 65 -72.
- อนุรักษ์ บุญแจ่ม. (2557). *กระบวนการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของการสอนดนตรีในสถาบันอุดมศึกษา : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขา
- ดนตรี, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.